

JOEEP

e-ISSN: 2651-5318

Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeeep>

Araştırma Makalesi • Research Article

Modern Yoksulluğun Kökenleri: Tarihsel Tekrarın İzinde Yoksulluk ve Çalışma İlişkisi

Origins of Modern Poverty: The Relationship Between Poverty and Work in the Light of Historical Recurrence

Ali Gökhan Gölçek^{a,*}

^a Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, 51240, Niğde / Türkiye.
ORCID: 0000-0002-7948-7688

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 24 Ağustos 2023

Düzeltilme tarihi: 19 Eylül 2023

Kabul tarihi: 17 Ekim 2023

Anahtar Kelimeler:

Yoksulluk

Çalışma Etiği

Neoliberalizm

ARTICLE INFO

Article history:

Received: August 24, 2023

Received in revised form: Sep 19, 2023

Accepted: Oct 17, 2023

Keywords:

Poverty

Work Ethic

Neoliberalism

ÖZ

Bu makale, yoksulluğun tarihsel izlenimlerini ve toplumsal yankılarını, özellikle değişen çalışma etiği bağlamında analiz ederek modern yoksulluğun kökenlerini ve yansımalarını ortaya koymaktadır. 19. yüzyıldan günümüze, yoksulluğun ve çalışma etiğinin evrimi incelendiğinde, radikal değişimler yaşanmış gibi gözükse de yoksulların kaderine terk edilişi konusunda temel bir değişiklik olmadığı savunulmaktadır. Çalışma, tarihin tekrardan ibaret olan modern yoksulluğun, değişen zamanlarda ve çalışma etiği anlayışlarındaki dönüşümlere rağmen nasıl sürekli bir yapıya büründüğünü incelemektedir.

ABSTRACT

This study reveals the origins and reflections of modern poverty by analyzing the historical impressions and societal reverberations, especially in the context of the changing work ethic. Examining the evolution of poverty and the work ethic from the 19th century to the present, it is argued that despite seemingly radical changes, there has been no fundamental shift in abandoning the poor to their fate. The study investigates how modern poverty, which is characterized as a repetition of history, assumes a continuous structure despite transformations in perceptions of the work ethic over time.

1. Giriş

Modern anlamda yoksulluk olgusunun gelişiminin öncesinde yoksulluk çoğunlukla dini çerçeve ile anılmıştır. Yoksulluğun Tanrı'dan geldiğine inanılırken, sade ve minimal bir yaşam biçiminin erdemleri üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte, “Tanrı'nın çocukları” olarak kabul edilen yoksul kimseler, aile ve toplum ilişkilerinde

yardım için gayri resmi bağlantılardan yararlanmışlardır (Bauman 2005: 109). Tarıma dayalı modern öncesi toplumda, her olayın “Tanrı'nın kullarını” ödüllendirme ya da cezalandırma amacının bir sonucu olduğu inancına dayalı dinsel düşünme biçimi geçerli olmuştur. İnsanlar bu dönemde bir aşkın öznenin kulları olarak pasifize edilmiştir. Fakat kapitalizmin toplumsal ilişkileri çözmesi ve “budünyacı” değerleri yüceltişi, modern dönemde yoksulluk

* Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: aligokhangolcek@gmail.com

Atf/Cite as: Gölçek, A. G. (2023). Modern Yoksulluğun Kökenleri: Tarihsel Tekrarın İzinde Yoksulluk ve Çalışma İlişkisi. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 8(2), 317-326

This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) licence. Anyone may reproduce, distribute, translate and create derivative works of this article (for both commercial and non-commercial purposes), subject to full attribution to the original publication and authors.

olgusuna bakışı değiştirmiştir. Endüstriye bağlı modern toplumda ise, değerler dünyasındaki “*erekselci yaklaşım*” yerini materyalist dünyadaki “*nedensellikçi yaklaşım*”a bırakmıştır. Bu yaklaşım, nesnel dünyasındaki neden-sonuç ilişkisini ön plana çıkarırken, hümanizm ile insanı da kendi davranışlarının sorumlusu bir özne olarak ortaya çıkarmıştır. Tanrı'nın kulları olarak bu dünyadaki temel amacı öte dünyaya hazırlanmak olan insanlar, düşünen ve eylemleri ile bu dünyada mutluluğu yakalayabilecek özneler haline gelmiştir. İnsan aklına duyulan bu güven, insanın dünyada yaşamını iyileştirmesini amaçlayan budünyacı değerleri geliştirmeye başlamıştır (Şenel 2006: 1016).

Bu düşünce biçiminin toplumsal hayata yansması ise yoksulların aleyhine olmuştur. Yoksulluk artık Tanrı'nın bir imtihanı değil, bireyin kendi eylemlerinin bir sonucu olarak görülmeye başlanmıştır. 16. yüzyılda önce Britanya'da ve sonra Batı Avrupa'da kapitalizmin gelişimiyle birlikte ekonomik yapıdan kaynaklanan yoksulluk yayılıp derinleşmiş olmasına rağmen, yoksullaşma tembelliğinin ve düşüncesizliğin sonucu olarak davranışsal, kültürel ve ahlaki boyutlar ile ilişkilendirilmiştir (Geremek 1994: 2-6). Bu dönemde yoksulluk algılamasında ve yoksullukla mücadelede kalıcı hale gelen değişimler meydana gelmeye başlamıştır. Yoksulluğun algılanış biçimindeki değişimin temelini ise, çalışma etiğinin yerleştiği görülmektedir. Bireyin özne olarak yoksulluğunun sorumlusu olması, yoksulluğunu sona erdirmek için çalışması gerektiği düşüncesini yerleştirmiştir. Günümüzde devam eden yoksulluk ve çalışma arasındaki bu ilişki, yoksulluk tarihindeki bir geri dönüşü ve yapısal tekrarı yansıtmaktadır. Bu nedenle çalışmada yoksulluk algılaması ve yoksullukla mücadele üzerinden bu tekrar incelenmiştir. Yapısal benzerlikleri oluşturan konjonktürel farklılıklara dikkat edilerek tarihsel bir analiz yapılmıştır.

2. Yoksul Yardımlarının ve Ücretli Çalışmanın Kısa Tarihi

Yoksulluk algılamasında ve yoksullukla mücadelede bugünkü izleri taşıyan ilk süreç sanayi kapitalizminin yerleştiği Britanya'da, yoksulluğun ciddi bir sorun olarak hükümetlerin gündeminde yer almasıyla başlamıştır. Sonrasında ise yoksulluk ve çalışma arasındaki ilişki refah devleti ve neoliberal dönemde iki farklı kırılmayla başa dönen dalgalı bir seyir izlemiştir.

2.1. Yoksul Yardımları ve Ücretli Çalışmanın İlk Kurumsallaşma Süreci

16. yüzyılda dokuma makinelerinin geliştirilmesi ve artışı ile dokuma sektörü öncülüğünde ilerleyen sanayi kapitalizmi, feodal beyleri topraklarında tarım yapmaktansa daha karlı olan iyi yünlü koyun sürülerini yetiştirmeye yönlendirmiştir. Çitleme hareketi ile soylular gerektiğinde köylülere karşı şiddete başvurarak geleneksel düzeni yıkmış ve eski yasaları ortadan kaldırmışlardır (Guenzi, 2006: 61-62). Topraksız kalan köylüler çiftçiliği bırakıp, kentlere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu nüfus hareketliliğinin tarımsal yapıların çözülmesinden kaynaklanması, yoksulluğun

artışıyla sonuçlanmıştır (Polanyi, 2010: 75). Zira tarımsal üretim gelir getirici boyutuna ek olarak, geçimlik tarım ile geniş ailelerin yaşamını idame ettirebilmekte ve topraklarını sonraki nesillere aktarabilmektedir. Fakat sanayi üretiminin, kentlere akın eden bu köylülere tek getirisi güvencesiz bir çalışmanın karşılığı olan düşük ücret olmuştur. Böylece kentler yoksulluğun yoğunlaştığı merkezi alanlar haline gelirken, yoksulluğun ve yoksulların algılanış biçiminde de değişim yaşanmaya başlamıştır.

Değerler dünyasında “*budünyacı*” değerlerin yükselmesi ve “*nedensellikçi yaklaşımın*” öne çıkması ile kapitalizmin tarımsal yapıları çözmesi toplumsal ilişkileri de kökten değiştirmiştir. Kentlere yapılan kitlesel göç sonrasında, kırsal alandaki dayanışma ağları parçalanmıştır. Budünyacı değerlerin düşünen özneyi kendi eylemlerinden sorumlu tutarak özel alanına indirgemesi de bireyleri birbirinden soyutlamış ve aile bağlarını zayıflatmıştır. Ayrıca öte dünya için yapılan hayrın manevi değerine olan inanç ve asırlardır sadaka vermenin iyi bir Hristiyan'ın başlıca sorumluluğu olduğu fikri yitirilmiştir (Bauman, 2005: 109). Üstelik artık yoksullar herhangi feodal üste bağlı olmadıkları için toplumda rahatsızlık oluşturmaya başlamıştır. Önce kiliseler aracılığıyla, daha sonra laik kurumsal mekanizmalar ile yoksulluk, hükümetler tarafından ele alınmak zorunda kalınan akut bir problem haline gelmiştir. Böylece 16. yüzyılda, Britanya'da yoksullukla mücadelenin temel hedef olduğu yasalar aracılığıyla yardım ve çalışma arasındaki ilişkinin düzenlenmeye çalışıldığı bir dönem başlamıştır.

Yoksulluk yasalarıyla geçen bu dönemde yardım ve çalışmanın karmaşık ilişkisinin mekânları olarak ise yoksul ve çalışma evleri kurulmuştur. Yüzyılın sonuna gelindiğinde yoksulların çalıştırılması üzerindeki vurgu artmaya ve yoksul yardımlarının da çalışmayla ilişkisi güçlenmeye başlamıştır. Yoksulların çalıştırılmasında kiliselere sorumluluk yükleyen 1601'de çıkan Yoksullar Yasası'ndan itibaren ise, çalışma etiği gittikçe artan şekilde yoksullukla mücadelede öne çıkmıştır (Webb ve Webb, 1927: 58-60). 1689'da Kral III. William parlamentoda yaptığı bir konuşmasında, çalışma evlerinin yalnızca hayır kurumları olduğu için değil, aynı zamanda üretimi arttırmak için etkili çareler olduklarından arttırılmasını desteklediğini belirtmiştir. 1723'te çıkarılan “*Çalışma Evi Yasası*” (*working house*) ile ucuz emek arzından yararlanmak isteyen imalatçıların, bölgesel olarak, bu kurumları inşa etmelerine veya işletmelerine imkân tanınmıştır (Ashcraft, 1995: 48). Böylece çalışma etiği çerçevesinde yoksulluk olgusuna bakışın dönüşümü, 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlamıştır. Ancak bu düşünce biçiminin olgunlaşması 18. yüzyılın sonlarında anca başlamış ve 19. yüzyılda tamamlanmıştır. 1700'lü yıllar ise, bu konudaki kararsızlığı ile bir geçiş dönemini yansıtmaktadır. Bu dönemin yarı ticari toplumu, ne yoksulluğun Orta Çağ düşüncesi ile bir sorun olmadığını kabul edebilmiş ne de yoksulların toplum üzerinde tamamen bir yük olduğunu ileri sürebilmiştir. 1795 yılında kabul edilen “*Speenhamland Yasası*” ise bu kararsızlığın son örneği olmuştur (Polanyi, 2010: 160).

Speenhamland bir yasa olarak anılmakla birlikte, esasında yasalasamamış, ancak kısa sürede birçok yerde yerel yasa haline gelmiştir. Speenhamland, yoksullara yaşamlarını sürdürecektir asgari bir gelir düzeyinde yardım yapılmasını içermiştir. Bu gelir düzeyi ekmek fiyatına göre düzenlenmiş ve yoksulun kendisinin yanında, aile üyeleri için de daha düşük bir miktar yardım yapılması kararlaştırılmıştır (Blaug, 1963: 151). Yardımın miktarı bazı bölgelerde değişmekle birlikte, genellikle Speenhamland ölçütü kullanılmıştır. Söz konusu yardım düşük bir miktar olarak belirlenmiştir, ancak yalnızca geçinmek için yeterli düzeyde tutulmuştur. Üstelik yardım, yaşama hakkını genelleştirerek yoksulların tamamını kapsamış ve böylece “*yoksullar evi*” (*poor house*) dışındaki yoksulların da yardımdan yararlanmasına imkân tanımıştır (Marshall, 1985: 13-15).

Speenhamland’ın beklenmeyen şekilde sonuçlanması, yoksulluğa bakışı şekillendirecek ciddi bir kırılmaya neden olmuştur. Bu bağlamda yardımların tüm yoksulları kapsamaması çalışma ilişkilerinin kötüleşmesi ile sonuçlanmıştır. İşçilerin, işten çıkarılsa da aynı geliri, yardımla elde edebilecek olmaları, emek verimliliğinin birkaç yılda, dilenci emeğinin düzeyine düşmesine neden olmuştur. İşverenler ise, ücretleri düşürerek aradaki geçim farkını kamuya mal etmeye çalışmışlardır. Bu durum Speenhamland yardımı almak istemeyen işçilerin işten çıkarılmasına neden olmuştur. Emekçiler tarafından yardım, ücrete tercih edilmeye ve bu kesim kendisine saygısını yitirmeye başlamıştır. Ücretlerin sürekli düşmesi, çalışmayı anlamsız hale getirmiş, yardım almak zorunda kalanların sayısı artmıştır (Polanyi, 2010: 128). Bununla birlikte, 1815’ten itibaren Speenhamland ölçütü, ülkenin hemen hemen her yerinde, yaklaşık olarak üçte bir oranında azaltılmış ve ekmek ölçütü kullanılmamaya başlanmıştır. Ücretlerinin azaltılmasının ardından yardımları da azalmaya başlayan emeğin yoksulluğu derinleşmiştir (Marshall, 1985: 14-15).

Diğer taraftan bu dönemde, savaşlar ve bunların tarımda neden olduğu depresyon, toplumsal ve politik huzursuzluk, yoksullara karşı büyük bir reaksiyonu başlatmıştır (Marshall, 1985: 16). Yoksul nüfusun artan sayısı ve yardımların maliyeti konusunda oluşan rahatsızlık, yoksullara karşı olumsuz bir bakış açısının gelişmesine neden olmuştur (Bentham, 1843; Malthus, 1998; Townsend, 1817). Sonuçta, 1834 yılında çıkarılan “*Yeni Yoksul Yasası*” ile Speenhamland düzenlemesine son verilmiştir. Yaşama hakkının kaldırılması, yoksul ve çalışma evleri dışında kalan yoksulları kaderine terk etmiştir. Yoksullar evinde zorla çalıştırılma yeniden getirilmiştir. Bu şartlara rağmen, yoksul evlerine sığınacak kadar muhtaç olup olmadığını karar verme hakkı, yoksula bırakılmıştır. Yardımlar yoksul evleriyle sınırlandırılmış ve ücretli çalışmaya katılanlar yardımların dışına çıkarılmıştır. Emek piyasasının yoksul işçileri ve çalışamayacak durumda olan muhtaçlar ise, bu yasayı izleyen on yıllar boyunca acımasız koşullar ile mücadele etmek zorunda kalmıştır (Himmelfarb, 1984: 160-166). Dolayısıyla “*Yeni Yoksul Yasası*” yoksullukla mücadeleyi bireysel düzeye indirgeyerek çalışma eylemine

bırakmıştır. Ekonomik koşullara ve emek piyasasının durumuna bakılmaksızın çalışma, yoksulluktan kurutulmanın tek seçeneği olarak sunulmuştur.

2.2. Yoksulluk Yardımları ve Çalışma Etiğinin Kısa Ayrılığı

Kapitalizmin gelişimi ile yoksulluğun hızla artmış ve yaygınlaşmış olmasına rağmen, 1800’lü yıllara gelindiğinde yoksulluk olgusu gittikçe kişisel nedenlere indirgenin olmuştur. Bu nedenle, toplumun ciddi bir çoğunluğunun yoksulluğu farklı biçimlerde deneyimlediği bu süreçte, genel bir çözüm uğraşı içerisinde olunmamıştır. Ancak yoksullukla mücadele çalışma etiğinin bir standart olmaktan kalktığı refah devleti dönemi bu durumu değiştirmiştir. Güçlenen sol akım ve işçi hareketleri ile sosyal hakların gelişmesi, yoksulluğa yaklaşımı da etkilemiştir (Beaudoin, 2007: 104-105; Hobsbawn, 2020a: 228). Ayrıca I. Dünya Savaşı’nın öncesindeki birkaç on yılda, İngiltere ve Almanya başta olmak üzere az sayıda ülkede evreni kavrama ve yapılandırma yöntemi dönüşüme uğramıştır (Hobsbawn, 2020b: 264). Söz konusu dönüşüm yoksulluk çalışmalarına da yansımıştır. Sosyal bilimlerde yoksulluk üzerine yapılan çalışmalar, yoksulluğun ekonomik koşullardan kaynaklandığını göstermiştir (Booth, 1889; Rowntree, 1901). Yoksul insanların yaşam koşullarının, yaşadıkları kötü olayların ve karşı karşıya oldukları tehditlerin gazetelerde yer alması, seçkin kesimlerin yoksullara daha insani bir tutum benimsemesine yardımcı olmuştur (Beaudoin, 2007: 9).

Sonuçta gelişmeye başlayan sosyal devlet anlayışı ilk olarak işçilerin çalışma koşullarında iyileştirmeler yapmaya başlamıştır. Devletler işsizlik ödeneği, emeklilik, tazminat, iş kazaları ve çalışma koşullarıyla ilgili düzenlemeler yapmaya başlamıştır. Çalışma hayatında düzenlemeler sayesinde, işçilerin aşırı yıpranmasının önüne geçilmeye başlanmıştır. Sınırlı da olsa, sağlık imkânlarından yararlanmaları, iş kazası yaşadıklarında veya yaşlılıklarında gelir elde etmeleri mümkün olmuştur. Ayrıca altyapısı olmayan işçi mahallelerinin, belediye hizmetlerinden yararlanmaya başlaması, salgın hastalıkları azaltmıştır. Yoksul ailelerin çocukları için, kısa sürecek olan bir çocukluk dönemi başlamıştır (Fülberth, 2008: 183-185; Polanyi, 2010: 210-211).

I. Dünya Savaşı ise, devletleri sosyal politikaları geliştirmeye ve sermaye sınıfını da taviz vermeye itmiştir. Devletlerin büyük borçlar ve maliyetler ile çıktıkları savaşın ardından kriz yılları başlamıştır. Makineleşmenin artmasıyla, sanayide istihdam azalmaya başlamış ve iç pazarda üretime yönelik talep oldukça azalmıştır (Beaud, 2016: 168-170). Kurulan demokratik hükümetler ise, vatandaşlarının yaşam standartları ve işçilerin ücretleri ile daha yakından ilgilenmek zorunda kalmıştır. Zira artık kitleler seçmen haline gelmiş ve sol partiler kurulmaya başlamıştır. Bu nedenlerle devletlerin ekonomik işlevleri artmaya başlamıştır (Fülberth, 2008: 224).

Bu konjonktürde “*New Deal*”, yeni bir toplumsal uzlaş

arayışının sonucunda ortaya çıkmıştır. Franklin D. Roosevelt'in iktidara geldiği 1932 yılından sonra, New Deal çerçevesinde ABD'de asgari ücret, çalışma koşulları ve yoksul yardımları düzenlenmiştir (Geremek, 1994: 236). Ardından 1942 yılında, İngiltere'de William Henry Beveridge'in sunduğu raporda (*Beveridge Raporu* olarak tarihte yer etmiştir) yoksulluk ve ücretli çalışma ilişkisi vurgulanmıştır. Zorunlu sigorta uygulamasından kaynaklanan sorunların işçiler için yoksulluk riski oluşturduğu, yardım ve işçi tazminatlarının yetersizliğine değinilen rapordan sonra İngiltere'de, refah devleti uygulamalarına başlanmıştır (Beveridge, 1942: 6-7). Sosyal hakların gelişmesi ve yurttaşlığın hak temelinde kavramlaştırılmasının (Titmuss, 1975) da etkisiyle, yoksul yardımları yeniden genelleştirilmiştir. John M. Keynes'in ekonomi politikaları ile karakterize olan bu dönemde, çalışmadan bağımsız olarak yoksul yardımları düzenlenmiştir. 19. yüzyılın sonlarında ve iki savaş arası dönemdeki programlar yoksullaşmaya en yatkın olanlar arasındaki yoksulluğun önlenmesini hedeflerken, savaş sonrası sosyal refah bir bütün olarak toplumun yaşam standartlarını yükseltme sorumluluğunu üstlenmiştir (Beaudoin, 2007: 105). Sonuçta, sosyal refah için devletlerin kamu harcamaları ve yardımlar artmıştır. Ancak yoksul yardımları ve ücretli çalışma arasındaki bu ilişki uzun sürmemiş ve 1970'li yılların sonunda yeniden yapılandırılarak günümüzde süren eğilim ortaya çıkmıştır.

2.3. Yoksul Yardımları ve Çalışma Etiği İlişkisinde Geriye Dönüş

1970'li yıllarda birkaç unsur bir araya gelerek, yoksul yardımlarında ve yoksulluğa yaklaşımda yaşanacak değişimin altyapısını oluşturmuştur. 1950'lerin başlarında teorisyenlerin ve politikacıların vaat ettiği bolluk yerine, kalkınma söylemi ve stratejisi tam tersini yaratmıştır. Bu yıllarda, az gelişmiş devletler iyi bir büyüme performansı göstermiş olmalarına rağmen, medeni haklarda ve insan haklarında, gelir dağılımında ve yaşam koşullarında ilerleme yaşanmamıştır (Lal, 2002: 156-158). Refah devletinin bu zorluklar ile yüzleştiği dönem, sistemin temelden sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Birleşmiş Milletler (BM) çatısı altında toplanan az gelişmiş devletlerin çabası ile 1964 yılından başlayan bir dizi toplantı neticesinde, 1967 yılında BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı (*UNCTAD*) kurulmuştur. Batı merkezli küresel örgütlere alternatif oluşturması amacı ile kurulan bu örgüt, uluslararası ekonomik düzende ve ekonomik sorunların çözümünde az gelişmiş devletlerin etkinliğinin artırılmasını amaçlamıştır (Şenses, 2006: 48).

Söz konusu gündem art arda gelen ekonomik krizler ile dolmaya devam etmiştir. Önce Petrol Krizi, ardından Latin Amerika'da başlayıp diğer az gelişmiş devletlere sıçrayan borç krizleri tüm dünyayı sarsmıştır. Özellikle dış borç yükü, üretim ve ihracat oranı yüksek olan az gelişmiş ülkelerde, faiz oranları katlanılmaz boyutlara ulaşmış ve borç ödemeleri zorlaşmıştır. Bu ülkelerde büyüme durmuş ya da yavaşlamış ve reel ücretler hızlı bir biçimde

gerilemiştir (Beaud, 2016: 236-239). Erken kapitalistleşmiş devletlerde ortaya çıkan ekonomik durgunluk ile bu etkenlerin birleşimi, neoliberal makroekonomi politikalarının ilk uygulamalarına neden olmuştur. Özelleştirmeler, sosyal refah harcamalarının kısılması ve emek piyasalarının esnetilmesi gibi neoliberal ekonomi politikalarının küreselleşmesi, yoksullukla mücadelede de küresel bir görünümün ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir. Makroekonomi politikalarının küreselleşmesinde etkili olan uluslararası aktörlerin gündemine giren yoksulluk algısında ve yoksullukla mücadelede refah devleti öncesi döneme dönülmüştür.

Bu geriye dönüş, politika gündeminde sosyal harcamaların varlığını azaltırken, işgücü piyasasına yönelik politikaların öne çıkmasına neden olmuş ve yardımlara yönelik olumsuz bir bakış açısı gelişmeye başlamış (Grover, 2003: 17-22), yoksullukla mücadelede devletin etkinliği ve dolayısıyla sosyal harcamalar azaltılmıştır (Buğra, 2010: 78-82; Kidd, 1999: 165-166). Böylece yoksul yardımları ve ücretli çalışma ilişkisinde geriye dönüş yaşanmıştır. Bu dönüş yoksulluk algılamasında ve yoksullukla mücadele stratejilerinde açıkça görülmektedir. Refah devleti ile birlikte, hak olan onurlu bir yaşamın, devletin tüm üyelerine kolektif olarak sağlanması sorumluluğu kamuya yüklenmiştir. Toplumsal anlamda kabul edilebilir refah düzeyinin, vatandaşların ulusal servete katkılarında bakılmaksızın, çalışma dışında da her zaman sağlanması düşüncesi geçerli olmuştur. Onurlu bir yaşam ekonomik bir performanstan ziyade, siyasal bir yurttaşlık hakkı olarak değerlendirilmiştir. Ancak neoliberal dönemde, çalışma (diğer bir deyişle ekonomik performans) ile yeniden ilişkilendirilmiştir. Devletin vatandaşlarına sağladığı onurlu yaşam yükümlülüğü, devletin küçültülmesi ve özelleştirmeler ile kısıtlanmıştır. Sınırlanan sosyal hizmetlerin sağlanmasında dahi, devletin sorumluluğu piyasayla ve sivil toplumla paylaşılmıştır.

3. Yeniden Yazılan Tarih: Yoksulluk Politikalarının Tekrarlanan Başarısızlığı

Yoksul yardımları ve çalışma ilişkisindeki tarihi dönemde, refah devleti uygulamalarının yer aldığı ara dönemin öncesi ve sonrasının yapısal olarak benzer özellikler içerdiği görülmektedir. Speenhamland Yasası'ndan Yeni Yoksulluk Yasası'na geçiş ile refah devletinden neoliberal döneme geçiş yoksulluk algılamasında ve yoksullukla mücadelede yardım konusunda benzer nitelikte bir değişimi temsil etmiştir. Bu dönemler yoksulluğun nedenleri, yoksulların algılanışı, yoksul yardımları ve bu uygulamaların sonuçları konusunda ortaklıklar içermektedir. Dolayısıyla yoksulluk algısı ve yoksullukla mücadelenin tarihinde bir geri dönüş yaşanmıştır.

3.1. Yoksulluk Algılamasında Geriye Dönüş

Yoksulluk algılamasında kapitalizmin yerleşim dönemin ilk laik ve kurumsal yoksulluk mücadelelerinin yapıldığı Britanya merkezli yaklaşım ile günümüzde "yeni yoksulluk" kavramı altında oluşan yaklaşım benzer özellikler

İçermektedir. Yeni yoksulluk altında toplanan sınıf-dışı ve sosyal dışlanma kavramları, temsil ettikleri yoksul kesimlerle 19. yüzyıl Britanya koşullarını andırmaktadır. Özellikle muhafazakâr çevreler tarafından yapılan, yeni yoksulluk tartışmalarında (Murray, 1999: 525-526) ve 19. yüzyılda İngiltere’de yoksullar üzerine yapılan tartışmaların genelinde, topluma ahlaki ve kültürel açıdan yabancılaşmış olarak kodlanan toplumsal kesimlerin söylemsel bir dışlama ve damgalamaya maruz bırakıldığı görülmektedir. Her iki dönemde de yoksulluk, ahlaki düşüklük, tembellek, gayri meşruluk ve suç temaları ile nitelenen insanlar toplumsal düzene karşı tehlikeli sınıflar olarak görülmüştür (Alcock, 1999: 140-150).

Yoksullukla mücadelenin kurumsallaşmasıyla birlikte Britanya’da düzenlenen yoksulluk yasalarında, yoksullukla birlikte dilencilik ve serseriliğin de ele alındığı görülmektedir. Dolayısıyla yoksulluk, bağımlılık ve suç arasında kurulan örtük ilişki, yasal düzenlemelere yansımıştır (Webb ve Webb, 1927). Ayrıca Speenhamland Yasası’na kadar düzenlemede kalan, 1661 “*İşkân ve Tehcir Yasası*” ile yoksulların hareketlilikleri sınırlandırılmıştır. Dilenciler hem ahlaken hem kamu düzeni açısından bir tehdit olarak görülmüş ve yoksullar, sosyal dışlamaya maruz kalmıştır. Göç eden yoksul köylüleri kentlere almama ve kentlerdeki dilenci ve yoksulları dışarı çıkarma çabaları yaşanmıştır (Beaudoin, 2007: 53; Polanyi, 2010: 138-139). Ayrıca bu dönemde yoksulluk üzerine yapılan çalışmalarda da yoksullara yönelik olumsuz tutum dikkat çekmektedir. Örneğin, Joseph Townsend (1817: 22-24) yoksulların açlıkla terbiye edilmesi gerektiğini savunarak yoksullara yardım yapılmasına karşı çıkmıştır. Benzer şekilde T. Robert Malthus (1998: 27), yoksulların dikkatlerini şimdiki zamana verdiklerini ve gelirlerini tasarruf etmek yerine çoğunlukla meyhanede harcadıklarını belirterek yoksul yardımlarını eleştirmiştir. 19. yüzyıl Britanya’sında yoksullar, yurttaş hakları bakımından, neredeyse mahkûmlar veya akıl sağlığı yerinde olmadığı tespit edilen bireyler ile aynı durumda kabul edilmiştir (Giddens, 2008: 268).

Yeni yoksulluk altında toplanan sınıf-dışı, sosyal dışlanmış veya marjinal olarak temsil edilen kesimler için de benzer bir görünüm bulunmaktadır. Örneğin, sınıf-dışı kavramını ilk kullanan Ken Auletta (1982: 22) sınıf-dışını, genel kabul görmüş değerleri reddeden, davranışsal kusurları bulunan ve yetersiz gelire sahip olan kişileri içerecek şekilde tanımlamıştır. Suçlular, madde ve alkol bağımlıları, dolandırıcılar, serseriler, evsizler, sokaklarda yaşayan kadınlar, mental hastalıkları olanlar, eski madde bağımlıları ve hükümlülerden oluşan bu kişiler kendilerini toplumdan dışlanmış hissetmektedir. 1980’lerin başında uzun süreli işsizliğin ve niteliksiz işçilerin artışıyla kavrama iş bulmak için yeterli beceriye sahip olmayan okulu bırakmış gençler de dâhil edilmiştir (Townsend, 2004: 4). Benzer kategoriler sosyal dışlanmış kabul edilen kesimler için de yapılmıştır (de Haan, 1998: 11; Silver, 1994: 532). Anaakım ekonominin uzağında ve toplumun temel değerlerini benimsememiş bu yeni yoksulluk kültürü, kalıcı yoksulluk

ve ahlaki yoksunluk ile kentsel alanların sorunu olarak görülmüştür (Morris, 2002: 80). Dolayısıyla her iki dönem için de yoksulluk vurgusuna olumsuz davranışsal ve ahlaki unsurlar dâhil edilmiştir.

Ancak tarihsel bağlamların farklılığı nedeniyle aynı eğilim farklı motivasyonlardan kaynaklanmıştır. İngiltere’de yoksulları olumsuzlayan, yoksulluğu kişisel kusurlara bağlayan söylemler ve onları çalışma evleri gibi yöntemler ile toplumdan uzaklaştırmanın amacı, çalışma etiğini oluşturmaktır. Çalışma üzerine yüklenen ahlaki vurguyla yoksul yardımlarında hak eden ve hak etmeyen ayırımına gidilmiştir. Yardımı hak eden yoksullar için yoksul evlerinin koşulları emek piyasasında yer alamayacak olanları kapsayacak şekilde daraltılmıştır. Çalışan ve çalışmayan/tembel/ahlaken kusurlu yoksullar arasında bir ayırım yapılmış ve ikinci grup çalışma evleri ve cezalar ile “işlah” edilmeye çalışılmıştır (Himmelfarb, 1984: 160-165). Bu eğilim Jeremy Bentham’ın (1995: 43-44) “*panopticon*” olarak bilinen ve ortasında gözetleme kulesinin bulunduğu hücrelerden oluşan dairesel bir mimariye sahip olan bu yapı, daha önce geliştirdiği cezaevi sistemini çalışma evlerine uyarladığı bir varyasyonu içeren çalışmada açıkça görülmektedir. Toplumsal düzene tehlikeli olarak sunulan bu kesimin dışlanması ve disiplin altına alınması üzerinden, yeni oluşmaya başlayan emek piyasası kontrol altında tutulmaya çalışılmıştır.

Yoksul veya çalışma evlerinde uygulanan Michel Foucault’un (2019: 265-266) ifade ettiği normalleştirici yaptırım yöntemi, işlah etme amacı taşımaktadır. Normalleştirme, kurala uygun olan ve standart haline geleni yerleştirmeyi ifade etmektedir. Böylece bu kurumların işleyişi belli bir standarda bağlanmakta ve yoksullar faaliyet denetimi, hiyerarşik gözetim gibi araçlarla kontrol edilmektedir. Cezalandırma aracılığı ile yoksullara, hayatta kalmak için çalışma güdüsü yerleştirilmeye çalışılmıştır. Uzun saatler ve yetersiz beslenme ile çalışma, kapatılma baskısı, çocukların anne ve babaların ayrılarak aile birliğinin bozulması gibi insani varlığı hiçe sayan uygulamalar ceza olarak kullanılmıştır. Bu şartlar öyle kötü tutulmuştur ki, buraya düşen yoksullar sıklıkla kaçmaya çalışmıştır. Bu evlerin işlevi sadece içeridekini değil, aynı zamanda dışardakini de disipline etmektedir. Zira bu kurumlara girme korkusu, fabrikalarda bulduğu işi kaybetmemek için emeği itaatkâr hale getirmektedir.

1970’lerden sonra ise, bu görüşün yeniden canlanması farklı bir mantaliteye dayanmaktadır. 19. yüzyılda sanayi kapitalizminin emeğe duyduğu ihtiyaç nedeniyle kitlelerin üretim ilişkilerine dâhil edilmesi gerekmiştir. Sermayenin, emeğe artan ihtiyacı yoksulların sistem içinde tutulmasını önemli hale getirmiştir. Neoliberal dönemde ise; küresel kapitalizm, üretim ilişkilerindeki dönüşümler, post-fordizm ve teknolojinin gelişimi ile üretim için emeğe olan ihtiyaç azalmıştır. Artık geçerli olan, tüketim toplumunda yoksullara yalnız tüketici olarak ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle yoksulların sisteme dâhil edilmesinin gereği kalmamıştır. Üstelik esnek çalışma gibi istihdam

biçimindeki ve toplumsal yapıdaki değişimler, örgütlenmenin zayıflaması ve refah devletinin gerilemesi ile yoksulluk artmaya başlamıştır. Yoksullara olan ihtiyacın azaldığı bu süreçte tüketici olarak fonksiyonunu yerine getiremeyen artan sayıdaki yoksullar, gittikçe toplumsal bir yük haline gelmiştir. Tam da böyle bir dönemde keşfedilen ve siyasi çevrelerce popüler hale getirilen “sınıf-dışı” ve “sosyal dışlanma” kavramları, bu sefer, yoksulların sistemin dışında bırakılması amacıyla ahlaki söylemler ile inşa edilmiştir. Sınıf-dışı şiddet, gasp, cinayet ve yoksulluğun vicdani rahatsız eden görüntüsünün neden olduğu sıkıntı gibi çeşitli tehditler nedeniyle korku yaratmaktadır. Bauman'a (2005: 71-73) göre bu insanları toplumun geri kalanından, yararsızlıkları ve tehlikeleri ile ayırarak bir bütüne indirgemek, bir değer biçmenin sonucudur. Bu değer biçme neticesinde, çalışma etiğinin yerini sınıf-dışı almıştır.

3.2. Yoksullukla Mücadele Gündeminde Geriye Dönüş

Yoksulluk algısındaki değişim, yoksulla mücadele ve daha özeldede yoksul yardımlarını doğrudan etkilemektedir. İki dönemde de yoksullara karşı oluşan olumsuz algıyı, yoksul yardımlarının maliyeti konusunda oluşan gündem takip etmiştir. İki dönemde de yoksullara yapılan yardımların maliyeti konusunda oluşan gündem, yoksullukla mücadelede, hayırseverliğin öne çıkartılmasına neden olmuştur. Örneğin, Britanya'da 1834'te parlamentoya sunulan komisyon raporu, yoksul yardımlarının artan maliyetinden bahsetmiştir (Senior, 1834). Yoksul sayılarının artışının, yoksul yardımlarıyla ilişkilendirilmesi yardımların sürdürülebilirliğini tartışmalı hale getirmiştir (Malthus, 1998: 26). Benzer şekilde, Friedman (2002: 190-195), özel hayır etkinliklerinin azalması devletin üstlendiği sosyal refah etkinliklerinin maliyetini artırdığını belirtmiştir. Sonuçta yoksul yardımları ve çalışma ilişkilendirilmiş, yoksullukla mücadelede çalışma tek seçenek olarak öne çıkartılmıştır.

Çalışmanın değerinin öne çıkartılması, yoksul yardımlarını olumsuzlayan düşünceyi yansıtmaktadır. 19. yüzyılda Malthus (1998: 9-11), Bentham (1843) ve Ricardo (2008: 78-81) tarafından savunulan yardımların insanları çalışmamaya ve bağımlılığa sevk edeceği argümanı yeniden yer etmiştir. Nitekim Friedman'ın (2002: 192-193) yoksullar için önerdiği nakdi yardımların, en az bir gelir düzeyine sabitlenmesi önerisi aynı kaygıdan kaynaklanmaktadır. Görüldüğü üzere her iki dönemde de yardım konusu topluma bırakılmış ve hayırseverlik üzerine vurgu artmıştır. Bentham'a (1843) göre, yoksullar için geçimin kaynağı çalışmadır; ancak muhtaçlar; çalışmayan yaşlı, çocuk, engelli veya hastaları kapsamaktadır. Yasal düzenlemeler, yoksulların gelecek kaygısını ortadan kaldırmakta ve düşkünlüğe neden olmaktadır. Bu nedenle yardımlar kaldırılmalı ve muhtaç durumda olanların durumu gönüllü bağışlara bırakılmalıdır. Benzer şekilde, Friedman (2002: 190-196) yoksulluğun azaltılması konusunda arzu edilen çarenin özel hayırseverlik olduğunu vurgulamaktadır.

Britanya'da 17. yüzyıldan itibaren sıkça düzenlenen yoksul

yasalarına göre eli ayağı tutan, fakat çalışmayan veya dilenen yoksullar, “yardımı hak etmeyen yoksullar” olarak görülmüştür. Yardımı hak eden yoksullar; yaşlılardan, engellilerden veya hastalardan ve küçük çocuklardan oluşmaktadır (Coats, 1960: 43). Bu ayırım neticesinde kiliselerin önceliği dilencililiği engellemek, hak eden yoksulları belirlemek ve onlara yardım etmek, çalışabilecek olan yoksullara iş imkânı sağlamak olmuştur (Beaudoin, 2007: 96). 19. yüzyılda ise, Speenhamland Yasası ile birlikte yardımlar çalışmadan bağımsız olarak tüm yoksulları kapsayacak şekilde genelleştirilmiştir. Ancak Speenhamland sisteminin kaldırılması ile çalışmadan bağımsız olarak verilen yaşam hakkı kaldırılmış ve yardımlar yalnızca çalışma veya yoksul evlerindeki yoksullar ile sınırlanmıştır.

Neoliberal dönemde de çalışmanın yoksulluk ile ilişkilendirilmesi, çalışanların büyük oranda yoksul yardımlarından yararlanmalarına neden olmaktadır. Çalışma etiği propagandasının sürdürülmesinin nedeni ise, yardım konusunda hak eden ve etmeyen yoksul ayırımı geri getirmeye ve sorumluluğu hak etmeyen yoksullara yüklemeye yaramaktadır. Böylece yoksul yasalarının yerini, “yeni yoksulluk” kavramları almaktadır. Yeni yoksullar uzlaşmaz, ahlaken kusurlu ve toplumsal değerleri dışlayan üyeleri ile çalışma etiğinin ulaşamayacağı bir alanı oluşturmaktadır. Uyarılar, toplumsal ve ahlaki değerler veya vicdani söylemler, toplumun geneli için değerli olan her şeyden uzaklaşmayı seçen sınıf-dışı üyeler için anlamsız görünmektedir (Bauman, 2005: 78-80). Çalışmayı reddeden ve yardımlara bağımlılığı tercih eden bu kesim, toplumun haklı olan büyük çoğunluğundan ayrılmaktadır. Dolayısıyla sınıf-dışı ya da sosyal dışlanmış kesimlerin ortaya çıkmasının nedeni yoksulluk değil, kişisel kusurlardır. Bu insanlar yoksulluktan kurtulmak için gerekenleri yapmakta istekli olmamakta ya da ihmalkâr davranmaktadır. Böylece ahlaki söylem ile sosyal yardım programları azaltılmakta, özel programlar ile daraltılmakta, aşağılayıcı ve damgalayıcı hale gelmektedir. Günümüzde yoksul yardımları yaşlılar, engelliler veya hanenin geliri belli standartların altında kalan gruplardan oluşarak, gittikçe koşullu ve sınırlı hale gelmiştir. Bir taraftan sosyal politika alanı sınırlanırken, diğer yandan tarihteki herhangi bir dönemden daha fazla düzenleme yapılmıştır (Standing, 2017).

3.3. Sonuçların Geriye Dönüşü: Çalışan Yoksulluğu

Yoksullukla mücadelede temel stratejinin çalışma olmasına rağmen, her iki dönemde de çalışma ve geçim arasındaki ilişkinin çözüldüğü görülmektedir. 19. yüzyıl Britanya'sında ücretler, yaşamı idame ettirecek düzeyin çok altında seyretmiştir. Yüksek enflasyon ve ticaretteki dalgalanmalara bağlı olarak şekillenen işsizlik, işçileri sürekli olarak yoksulluk riskine açık hale getirmiştir. Ücretlerin sürekli düşmesi, çalışmayı anlamsız hale getirmiş ve yardım almak zorunda kalanların sayısı artmıştır (Polanyi, 2010: 128-144). Örneğin, Adam Smith temel ihtiyaçları oluşturan malların fiyatlarının, ücretlerle karşılanmayacağına dikkat çekmiştir. Özellikle kış ayların

ısınma maliyetinin de eklenmesiyle ücretler artmaksızın yaşamı idame ettirmenin mümkün olmadığını belirtmiştir (Smith, 2014: 76-80). Ayrıca henüz işçi örgütlenmelerinin başlamamış olması nedeniyle, pazarlık gücü olmayan işçiler, emek piyasasında savunmasız kalmıştır. Diğer taraftan tarımsal yapıların çözülmesi nedeniyle dayanışma ağlarının bozulması da toplumsal desteğin önüne geçmiştir. Bu dönemde işçi çocuklarında görülen yetersiz beslenme kaynaklı sorunlar ve kötü yaşam koşulları (Engels, 1845: 87; Marx, 2011: 240-243) işçi mahallelerinin karakteristik özelliği haline gelmiştir.

Neoliberal dönemde ise, çalışma biçimlerinin esnek, düzensiz ve yarı-zamanlı olarak çalışmaya doğru evrilmesi, formel sektörde tam zamanlı ve düzenli çalışmayı zorlaştırmaktadır. Bu gelişmelerin neticesinde tam da yoksullara çalışmanın tek çözüm olarak sunulduğu dönemde, dünya genelinde işsizlik artmaktadır. Örneğin, henüz 1980'lerde ve 1990'ların başlarında, ILO işsizlikle birlikte, dünyanın büyük bir kısmında yoksulluğun yaygınlaştığını belirtmiştir (Streeten, 1995: 93). Bunun sonucu olarak, sosyal güvenlik sisteminin dışında kalan ve ücretlerin daha düşük olduğu enformel çalışma, işçi sınıfı ailelerin büyük bir kısmına yayılmıştır. Enformel sektördeki ücretler, bir ailenin geçimini sağlamaktan oldukça uzak düzeyde kalmaktadır (Keyder, 2004: 86). İşçi örgütlenmelerinin zayıflaması ise, başka bir soruna neden olmakta, işçilerin pazarlık güçlerini kaybetmeleri gelirlerini olumsuz olarak etkilemiştir (Card, Lemieux, ve Riddell, 2004: 555; Visser, 2013: 4). Sendikaların gücünün kırılması ve örgütlenmenin yararlarının ortadan kalkması nedeni ile söz konusu kesimler savunmasız kalmıştır. Bu nedenle işten çıkarmalar artmış, parça başı sözleşme ve dışarı iş verme gibi sermayenin yararına çalışma biçimleri ile ücretler düşmüştür (Keyder, 2004: 85).

Diğer tarafta sosyal demokrat partilerin neoliberal küreselleşmelerin temel ilkelerini kabul ederek gittikçe toplumdaki kopmaları, yoksulların etkili bir biçimde örgütlenmelerini güçleştirmiştir (Şenses, 2016: 249). Refah devletiyle, devletin vatandaşlarına sağladığı onurlu yaşam yükümlülüğü, devletin küçültülmesi ve özelleştirmeler ile kısıtlanmıştır. Neoliberal politikaların etkisiyle sınırlanan sosyal hizmetlerin sağlanmasında dahi, devletin sorumluluğu piyasayla ve sivil toplumla paylaşılmıştır. Ayrıca özellikle azgelişmiş devletlerde şehirleşme geleneksel kırsal dayanışma ilişkilerini bozmaktadır. Bu nedenle, akraba ve tanıdıklardan gelecek destek gittikçe ortadan kalkmaktadır (Buğra, 2010: 89-90).

Tüm bu değişimlerin ortak sonucu, günümüzde yeni bir olguymuş gibi lanse edilen "*çalışan yoksulluğunu*" arttırmıştır. Ancak "*emekçilerin yoksulluğu*", fabrikalaşma döneminde olduğu gibi, kapitalizmin kendisi kadar eski bir olgudur. Dolayısıyla yoksulluğun algılanma ve yoksullukla mücadele stratejilerindeki her iki dönem arasındaki benzerlik, sonuçların da benzerliğine neden olmuştur. Yoksulluk ve çalışma etiği arasındaki bu son ortaklık, iki dönemde de çalışan yoksulluğunun artmasına neden

olmuştur. Aradaki fark, bugün çalışan yoksulluğu, yoksulluk çalışmalarında kavramlaştırılıp bir çalışma alanı oluştururken, 19. yüzyıl Britanya'sında böyle bir gerçekliğin kabul edilmemiş olmasıdır. Burke'nin (1800: 25) belirttiği gibi, hiçbir şey politik dilde sıklıkla tekrarlanan çalışan yoksul kadar kötü ve aşağılayıcı değildir. Sosyal hakların ve sosyal bilimlerin gelişmesi ile çalışan ve insan hakları standartlarının kurumsallaşması, kavram olarak çalışan yoksulluğunun kabul edilmesi üzerindeki politik baskıyı kaldırmıştır.

4. Sonuç

19. yüzyılın başlarında çalışma, zengin bir ulusa giden yol ve bireysel sefaletten kurtuluşun anahtarı olarak sunulmuştur. Konjonktürel farklılıklara rağmen neoliberal dönemde, çalışma yine yoksulluğun çözümü olarak sunulmuştur. Çalışmanın yoksulluğu engelleme üzerindeki etkisi bir yana, çalışma etiğinin bu dönemde sürdürülmesi oldukça tutarsız görünmektedir. Öncelikle çalışma etiğinin yüceltildiği 19. yüzyılda emek, yoğun sanayi nedeni ile tek zenginlik kaynağı olmuştur. Daha fazla üretim yapabilmek için daha fazla emeği, çalışma alanlarına dâhil etmek gerekmiştir. Emek piyasasında talebin bol ve emeğini arz edecek yoksulların da bol olduğu bir dönemde, çalışma fikri, ikisine bir çözüm olarak sunulmuştur. Her ne kadar düşük ücret ve kötü çalışma koşulları yoksulluğu önlemede başarılı olmasa da emek piyasasındaki talep çalışmayı mümkün kılmıştır.

19. yüzyılın aksine, neoliberal dönemde yüksek insani görev, ahlakın temel şartı, düzenin koruyucusu ve yoksulluğun çaresi olarak yüceltilen çalışma etiği, günümüzün modernize edilmiş, küçültülmüş, sermaye ve bilgi yoğun sanayisinde karşılık bulamamaktadır. Teknolojinin gelişimi, üretim süreçlerinin parçalanması ve çalışma biçimlerinin değişmesi, yoksulluktan kurtuluş için öne sürülen çalışma alanlarını daraltmaktadır. Sermaye kazancını arttırmak için emeğin verimliliğinden çok teknolojiye ihtiyaç duymaktadır. Sermaye emek yoğun bir üretim alanına ihtiyaç duyması durumunda ise, üretim süreçlerinin bölünmesi ve serbestleşmeden yararlanarak, ucuz emek gücünün olduğu çevre ekonomilere yönelebilmektedir. Bu durumda çevre ülkelerdeki emekçiler, yoksullaşmaya devam ederken; merkez ülkelerde işsizlik artmaktadır. Dolayısıyla çalışma etiği artık, endüstrinin gereksinimlerini karşılamamaktadır.

Buna rağmen yoksulluk ve çalışma ilişkisinde tarihsel olarak geriye dönülmesi, toplumu yoksulların varlığıyla barıştırmak ve yoksulluğu normalleştirmek anlamlarına gelmektedir. Bauman (2005: 76-77), ABD'de sınıf-dışı kavramının yükselişini, bu alt metne dayandırmaktadır. Bir üst sınıfa geçiş ihtimalini açık tutan alt sınıf yerine, tüm sınıfların altında ve izole bir yapıyı temsil eden sınıf-dışının tercih edilmesi sorunun kalıcılığına işaret etmektedir. Bu insanların varlığı kendi kusurlarını sürdürmekteki ısrarları ve toplumsal değerlere duyarsızlıkları nedeniyle doğal hale gelmektedir. Nitekim sınıf-dışına düşme, ihmal sonucu ya da kasti olsa da bir tercihle ilgilidir. Buna göre toplumsal

değerlerin anlamsız kaldığı bu alandan kurtulmak, ancak sınıf-dışı üyelerinin isteğine bağlıdır. Yeni yoksulluk çerçevesinde sürdürülen ahlaki söylemlere göre, onlar bunu istemediklerinden “yeni yoksullar” sürekli olacaktır.

Esasında yoksulluğun normalleştirilmesi ve toplumun yoksullukla barıştırılması da yeni değildir. Yeni olan, toplumdaki yoksulluğun normalleştirilme sürecinde kullanılan söylemlerdir. 19. yüzyıl Britanya’ında yoksulluk, toplumun zenginliğinin ve artan refahın bir parçası olarak sunulmuştur. Ucuz işgücünü, yani yoksulları, sanayileşmeden sağlanan zenginliğin itici gücü olarak gören Malthus (1998) ve yoksulların emeğini şiddetle yatırıma dönüştürmek için “*Ulusal Hayır Şirketi*” (*National Charity Company*) altında *panopticon*’u tasarlayan Bentham (1995), dolaylı olarak, zenginliğin ve yoksulluğun bir arada var olacağına dikkat çekmiştir. Bugün ise yoksulluğun normalleştirilmesi, yeni yoksulların ahlaki tercihleri ile ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle yeni yoksulluk şemsiyesi altındaki alanlardan biri olan çalışan yoksulluğundan çok, sınıf-dışı veya sosyal dışlanmış olarak ifade edilen tehlikeli sınıflarla mücadele edilmektedir. Öyle ki, dilencilik ve serseriliğin cezalarının düzenlendiği yoksul yasaları gibi, bugün de yeni yoksulluğun üyeleri sıklıkla suç istatistikleriyle birlikte ele alınmaktadır. Nitekim sınıf-dışı ya da sosyal dışlanma çerçevesinde önerilen politikalar, yoksullukla mücadeleden çok suçla mücadeleye odaklanmaktadır. Yoksul yasalarında olduğu gibi dikkatler yoksulluktan, toplumsal tehlikelere kaydırılmakta ve yeni yoksulların sorunlarını çözmekten çok toplumu onlardan korumaya odaklanılmaktadır.

Yaşanan bu süreç, Karl Polanyi’nin kendi kurallarına göre işleyen piyasa ekonomisinin yerleşiminin, toplumsal hayatta neden olduğu çürümeyi gösterdiği dönemi hatırlatmaktadır. “1834 Yeni Yoksul Yasası” sonrası serbest emek piyasasının oluşumu ile tamamlanan piyasa ekonomisi, suç ile yoksulluğun iç içe geçmesiyle, toplumun gittikçe bölünmesiyle ve toplumsal dayanışma mekanizmalarının çözülmesiyle sonuçlanmıştır. Bugün aynı sorunlarla karşılaşılmasının nedenini ise, refah devleti arasından sonra piyasa uygarlığının yeniden dirilişinde bulmak mümkündür. Kendi kurallarına göre işleyen piyasa ekonomisi, 1980’lerden sonra özelleştirmeler, düzenleyici kısıtlamaların kaldırılması, ticaret ve sermayenin serbestleşmesini sağlayan yapısal değişimler ile yeniden silahlanmıştır. Her ne kadar 1990’larda Post-Washington Uzlaşısı bağlamında, birtakım aranjmanlar ile düzenleyici çerçevede değişiklikler yapılmışsa da piyasa ekonomisinin özü korunmuştur. Hayat ve insan faaliyetleri tüm yönleriyle ve yerkürenin her yerinde metalaşmaya devam ederken, piyasa ekonomisinin insan toplumuyla bağdaştırılamaması, yeni yoksulluk çerçevesinde anılan sistemsel sorunların nüksetmesine neden olmaktadır.

Kaynakça

- Alcock, P. (1999). Back to the Future: Victorian Values for the 21st Century, In C. Murray (ed.), Charles Murray and the Underclass: The Developing Debate (pp. 139–149), London: IEA.
- Ashcraft, R. (1995). Lockean Ideas, Poverty and the Development of Liberal Political Theory, In J. Brewer & S. Staves (eds.), Early Modern Conceptions of Poverty (ss. 43–61), New York: Routledge.
- Auletta, K. (1982). The Underclass. New York: Random House.
- Bauman, Z. (2005). Work, Consumerism and the New Poor. New York: Open University Press.
- Beaud, M. (2016). Kapitalizmin Tarihi: 1500-2010 (çev. F. Başkaya). İstanbul: Yordam Kitap.
- Beaudoin, S. M. (2007). Poverty in World History. London: Routledge.
- Bentham, J. (1843). The Works of Jeremy Bentham, vol. 1 (Principles of Morals and Legislation, Fragment on Government, Civil Code, Penal Law) (ed. J. Bowring). <https://oll.libertyfund.org/titles/bentham-the-works-of-jeremy-bentham-vol-1>
- Bentham, J. (1995). The Panopticon Writings (ed. M. Bozovic). London: Verso.
- Beveridge, S. W. (1942). Social Insurance and Allied Services. London: His Majesty’s Stationery Office.
- Blaug, M. (1963). "The Myth of the Old Poor Law and the Making of the New", The Journal of Economic History, 23(2), 151–184.
- Booth, C. (1889). Life and Labour of the People in London, Vol 1: Poverty; East, Central and South London. London: Macmillan and Co., Limited.
- Buğra, A. (2010). Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Burke, E. (1800). Thoughts and Details on Scarcity. London: F. & C. Rivington.
- Card, D. Lemieux, T. & Riddell, W. C. (2004). "Unions and Wage Inequality", Journal of Labor Research, 25(4), 519–559.
- Coats, A. W. (1960). "Economic thought and Poor Law Policy in the Eighteenth Century", The Economic History Review, 13(1), 39–51.
- de Haan, A. (1998). "Social Exclusion An Alternative Concept for the Study of Deprivation?", IDS Bulletin, 29(1), 10–19.
- Engels, F. (1845). Condition of the Working Class in England, Leipzig. <https://www.marxists.org/archive/marx/works/download/pdf/condition-working-class-england.pdf>

- Foucault, M. (2019). *Hapishanenin Doğuşu* (çev. M. A. Kılıçbay). Ankara: İmge.
- Friedman, M. (2002). *Capitalism and Freedom*. Chicago: Chicago University Press.
- Fülberth, G. (2008). *Kapitalizmin Kısa Tarihi* (çev. S. Usta). İstanbul: Yordam Kitap.
- Geremek, B. (1994). *Poverty A History* (trans. A. Kolakowska). Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Giddens, A. (2008). *Ulus Devlet ve Şiddet* (çev. C. Atay). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Grover, D. C. (2003). "New Labour", *Welfare Reform and the Reserve Army of Labour*, *Capital & Class*, 27(1), 17–23.
- Guenzi, A. (2006). *European Expansion in the Seventeenth Century*, In A. Di Vittorio (ed.), *An Economic History of Europe: From Expansion to Development* (pp. 54–91), New York: Routledge.
- Himmelfarb, G. (1984). *The Idea of Poverty: England in the Early Industrial Age*. London: Faber & Faber.
- Hobsbawn, E. (2020a). *Devrim Çağı: 1789-1848* (çev. B. S. Şener). Ankara: Dost Kitabevi.
- Hobsbawn, E. (2020b). *İmparatorluk Çağı 1875-1914* (çev. V. Aslan). Ankara: Dost Kitabevi.
- Keyder, Ç. (2004). *Ulusal Kalkınmacılığın İflası*. İstanbul: Metis.
- Kidd, A. (1999). *State, Society and The Poor in Nineteenth-Century England*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Lal, D. (2002). *The Poverty of "Development Economics"*. London: The Institute of Economic Affairs.
- Malthus, T. R. (1998). *An Essay on the Principle of Population, as it Affects the Future Improvement of Society, with Remarks on the Speculations of Mr. Godwin, M. Condorcet, and Other Writers*. London: J. Johson.
- Marshall, J. D. (1985). *The Old Poor Law: 1795-1834*. London: Macmillan.
- Marx, K. (2011). *Kapital 1. Cilt* (çev. M. Selik & N. Satlıgan). İstanbul: Yordam Kitap.
- Morris, L. (2002). *Dangerous Class: The Underclass and Social Citizenship*. New York: Routledge.
- Murray, C. (1999). *The Underclass Revisited*. Washington: The AEI Press.
- Polanyi, K. (2010). *Büyük Dönüşüm: Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri* (çev. A. Buğra). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ricardo, D. (2008). *Siyasal İktisadın ve Vergilendirmenin İlkeleri* (çev. B. Zeren). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Rowntree, S. B. (1901). *Poverty: A Study of Town Life*. London: Macmillan and Co., Limited.
- Şenel, A. (2006). *Kemirgenlerden Sürüngenlere İnsanlık Tarihi*. Ankara: İmge.
- Senior, N. W. (1834). *Poor Law Commissioners' Report of 1834*. <https://oll.libertyfund.org/title/chadwick-poor-law-commissioners-report-of-1834>.
- Şenses, F. (2006). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şenses, F. (2016). *Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Bir Fırsat mı, Engel mi?*, İçinde F. Şenses (ed.), *Neoliberal Küreselleşme ve Kalkınma* (ss. 235–280), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Silver, H. (1994). "Social Exclusion and Social Solidarity: Three Paradigms", *International Labour Review*, 133, 531–578.
- Smith, A. (2014). *Milletlerin Zenginliği* (çev. H. Derin). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Standing, G. (2017). *Basic Income: A Guide for the Open-Minded*. London: Yale University Press.
- Streeten, P. (1995). *The ILO and Poverty: Reactions and Debates*, In G. Rodgers (ed.), *New Approaches to Poverty Analysis and Policy I: The Poverty Agenda and the ILO* (pp. 91–100), Geneva: ILO.
- Titmuss, R. (1975). *Social Policy: An Introduction*. New York: Pantheon Books.
- Townsend, J. (1817). *A Dissertation on the Poor Laws*. London: Ridgways.
- Townsend, P. (2004). *Poverty, Social Exclusion and Social Polarisation: The Need to Construct an International Welfare State*, In P. Townsend & D. Gordon (eds.), *World Poverty: New Policies to Defeat an Old Enemy* (pp. 3–24), Bristol: The Policy Press.
- Visser, J. (2013). *Wage Bargaining Institutions from Crisis to Crisis*. European Commission, Economic Papers, No. 488.
- Webb, S. & Webb, B. (1927). *English Poor Law History*. London: Frank Cass & Co Ltd.

Extended Summary

Purpose

The main objective of this study was to understand and analyze the relationship between poverty and the work ethic, focusing particularly on the evolution of this relationship from the 19th century to the neoliberal era. The research aims to understand how societal structures, economic developments, and philosophical viewpoints shape the perspective on work as a solution to poverty.

Literature

Throughout history, poverty has been defined in diverse ways, contingent on the prevailing socio-economic and cultural contexts. Bauman (2005) sheds light on earlier periods when poverty was predominantly framed within religious contexts, signifying a test from God. Şenel (2006) discusses the growing trust in human intellect during modern times, leading to the rise of worldly values. Geremek (1994) offers insights into the 16th century, when the advent of capitalism in Britain began associating poverty with behavioral, cultural, and moral dimensions.

Design/Methodology/Approach

The research adopts a historical and comparative method, drawing on various sources from the 19th century to the present day. It critically evaluates societal attitudes, economic policies, and the role of industrialization in shaping these perspectives. A significant portion of the study is dedicated to examining the ideas of key philosophers and economists, as well as the tangible consequences of economic structures on poverty and employment.

Findings

In the early 19th century, work was presented as the primary pathway to national prosperity and individual escape from poverty. Despite the varying economic conditions, this narrative persisted into the neoliberal era, where employment was once again emphasized as the solution to poverty. During the 19th century, the surge in industrialization made labor the singular source of wealth. The high demand for labor in the job market, combined with a vast supply of impoverished individuals willing to work, fortified the idea of employment as a plausible solution to poverty. Yet, the modern neoliberal era, characterized by advanced, downsized, and capital-intensive industries, challenges this foundational narrative. With advances in technology, fragmentation of production processes, and shifts in work structures, opportunities for work to be an escape from poverty have significantly reduced.

Capital in the contemporary world relies more on technology than on labor productivity. When there's a need for labor, capital benefits from globalization, shifting to economies with cheaper labor. This phenomenon leads to impoverishment in peripheral countries and unemployment in core countries, thus suggesting that the work ethic no

longer aligns with the demands of the industry. Moreover, society's view towards the impoverished has evolved over time. The rise of the concept of "*class-outside*" in the U.S., as introduced by Bauman, showcases the complexities of the issue. Those outside the class structures are perceived as persistently failing due to personal flaws and indifference to societal values. Modern narratives often normalize poverty by tying it to the moral choices of the impoverished. Consequently, addressing the concerns of the poor often revolves more around potential criminal activities than resolving their economic difficulties.

Furthermore, when comparing 19th century Britain's portrayal of poverty as a natural part of society's wealth and prosperity, thinkers like Malthus and Bentham indicated that wealth and poverty would always coexist. This perspective is not much different from today's scenario where the normalization of poverty is connected with the supposed moral choices of the "*new poor*". Much like the historical regulations on beggary, contemporary society often views the impoverished through the lens of crime statistics. This perspective shifts the focus from poverty alleviation to societal protection. Drawing parallels with Karl Polanyi's theory on the impacts of a self-regulating market economy, the establishment of the free labor market post the "*1834 New Poor Law*" witnessed the intertwining of crime and poverty, societal divisions, and the disintegration of social solidarity mechanisms. The resurgence of market civilization after the welfare state era, albeit with some regulatory adjustments in the 1990s, retains the essence of a market economy, leading to the reappearance of systemic issues previously highlighted in the context of new poverty.

Conclusion

The relationship between work and poverty has evolved over the centuries, shaped by industrial, economic, and philosophical changes. While work was once viewed as a viable solution to poverty, the modern neoliberal landscape, characterized by technological advancements and a more intricate global economy, challenges this narrative. The increasing normalization of poverty and the criminalization of the impoverished indicate a need for a more holistic and empathetic approach to address systemic economic disparities.